

Stanisław Otok

"Duszpasterstwo polskie w Duszpasterstwie Objazdowym Dekanatu Paryskiego 1929-1933", Bronisław Panek, Warszawa 1997 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 5/1, 211-212

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Bronisław P a n e k, *Duchowieństwo polskie w Duszpasterstwie Objazdowym Dekanatu Paryskiego 1929 – 1933.* (Warszawa) 1997, ss. 60.

Praca ks. prof. dr hab. B. Panka pt. *Duchowieństwo polskie w Duszpasterstwie Objazdowym Dekanatu Paryskiego w latach 1929 – 33*, licząca 60 stron została wydana własnym nakładem Autora w 1997 r. Stanowi ona część rozległej serii pt. *Materiały do dziejów Polskiej Misji Katolickiej we Francji*. Niniejsza recenzja dotyczy zeszytu VI.

Całość pracy poprzedza wprowadzenie techniczne do omawianego materiału w postaci wykazu skrótów, jakimi autor posługiwał się w pracy. Wstęp, wprowadzający czytelnika do całej serii, dotyczy omówienia materiałów i najistotniejszych zagadnień z jakimi przyjdzie czytelnikowi zapoznać się w przedłożonej pracy. Ilustrację graficzną tekstu stanowią 2 mapy przedstawiające zasięg terytorialny polskiego duszpasterstwa objazdowego w Dekanacie Paryskim w latach 1929–33 oraz zasięg terytorialny dyrekcji Biur Pomocy Rolniczej w 1926 r. we Francji.

Pierwszym zagadnieniem poruszonym przez Autora jest zarys charakterystyki władz emigracyjnych i imigracyjnych okresu międzywojennego. Poruszono tu także kwestię polskiej polityki emigracyjnej tuż po uzyskaniu przez Polskę niepodległości po I wojnie światowej. Polityka emigracyjna Polski – to osobny rozdział naszej historii, który w pracy B. Panka został tylko zasygnalizowany, wiążąc go z naszą emigracją do Francji bezpośrednio lub pośrednio przez Niemcy. Głównym terenem osadnictwa polskich emigrantów były zagłębia węglowe północno-wschodniej Francji, (skąd po II wojnie światowej prowadzono reemigrację górników do kopalni węgla Zagłębia Wałbrzyskiego – uwaga autora recenzji) oraz tereny rolnicze opuszczane jako nierentowne dla Francuzów. Przedstawione zagadnienie jest dobrze udokumentowane materiałem źródłowym oraz polskimi przepisami regulującymi ruch emigracyjny z ziem polskich.

Następne zagadnienie to charakterystyka zestawień statystycznych oraz ram organizacyjno-kompetencyjnych polskich władz emigracyjnych i francuskich imigracyjnych. Zestawienia tabelaryczne – jak stwierdza Autor posiadają charakter wycinkowy, mające w przybliżony sposób dać czytelnikowi obraz złożonych problemów emigrantów i trudności z jakimi przyszło im borykać się na obczyźnie dopóki w nią nie wrośli. Zestawienia statystyczne są poprzedzone wprowadzeniem, które stanowi tło sytuacyjne wielkości emigracji, kto emigrował i skąd (z których województw) pochodzili emigranci. Czasami sytuację emigracyjną Autor odnosi do stosunków światowych, jakie kształtowały się w tym względzie po I wojnie światowej, nie pomijając okresu wielkiego kryzysu gospodarczego lat 30-tych. W tym wprowadzeniu przewija się także zarys zróżnicowanych stanowisk polskich polityków do zjawiska emigracji z ziem polskich. Stanowią nie tylko cenne informacje, ale także materiał źródłowy dla dalszych studiów w/w problemów. Poza danymi dotyczącymi liczby emigrantów i ich rozmieszczenia we Francji w badanym okresie, są także dane statystyczne dotyczące struktury etnicznej, wyznaniowej oraz zawodowej emigrantów z ziem polskich. Podano także zestawienia personalne Misji Polskiej we Francji oraz wysokość ich uposażeń.

Problem powstania dekanatu paryskiego stanowi osobne zagadnienie w tej publikacji. Autor przeznaczył na to zagadnienie połowę objętości całej pracy. Treścią jest charakterystyka pracy księży dziekanów, trudności jakie mieli w pracy związanej

z duszpasterstwem emigracyjnym tak pod względem personalnym jak i administracyjnym. Mowa tu także o zadaniach duszpasterskich w parafiach emigracyjnych. Dla badacza polonijnego szczególnie cenną jest ta część pracy, która związana jest z zarysowanym programem działań proboszczów w środowiskach emigracyjnych. Raz, że stanowi ono ukazanie zadań, dwa, że nawet dla osób świeckich może stanowić materiał dla porównań z innymi skupiskami polonijnymi np. w USA czy w Australii, wśród których przebywał autor recenzji (jako osoba świecka). W tej części opracowania znajdują się momenty wzniósłe, ale są także i żenujące. Przedstawione fakty oddają atmosferę pracy wśród emigracji tamtych lat.

Ostatnią część pracy stanowi zestaw curriculum vitae księży polskich, pracujących w duszpasterstwie objazdowym dekanatu paryskiego. Krótkie zakończenie zawiera omówienie materiałów źródłowych tego dzieła. Główne informacje pochodzą z Archiwum Polskiej Misji Katolickiej we Francji. Tematycznie, jak podkreśla sam Autor, praca jest kontynuacją i niejako uzupełnieniem omawianych zagadnień udziału polskich księży w duszpasterstwie emigracyjnym okręgu paryskiego zawartych w zeszytach I – V.

Autor pracę tą kończy słowami: „(...) parę danych, udokumentowanych, pozwala czytelnikowi francuskiemu i polskiemu wyrobić sobie swój sąd cokolwiek przynajmniej jaśniejszy o tak ważnej sprawie jaką było zagadnienie polskiej emigracji we Francji”.

Nie znam wcześniejszych zeszytów opracowanych przez ks. prof. Panka. Znam natomiast od strony moich zainteresowań dorobek badawczy nad Polonią. Dużo już w tym zakresie zrobiliśmy. Pomimo wielkich syntez, jakie robiliśmy w latach 1965 – 90, wciąż mamy luki w tym zakresie. Prace ks. B. Panka te luki w jakiejś części wypełniają. Jakkolwiek są to studia historyczno-społeczne, to należy je doprowadzić do czasów nam współczesnych i w postaci książki udostępnić społeczeństwu. Te opracowania na to zasługują jako dokument o nas samych.

Stanisław Otok

Ks. Józef M a n d z i u k, *Kult Maryjny we Wrocławiu*. Warszawa 1997, ss. 80, il. 24.

Ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk, tak bardzo związany z Wrocławiem, włączył się m.in. poprzez książkę *Kult Maryjny we Wrocławiu* w uroczystości związane z 46. Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym we Wrocławiu. Trzeba przy tym dopowiedzieć, że w praktyce duszpasterskiej kult Maryjny łączony jest niejednokrotnie z kultem Eucharystycznym, a Wrocław w tradycji miast polskich zdobył sobie przecież miano „miasta Maryi”, podobnie jak wcześniej Lwów czy Kraków. Dlatego publikacja ks. Mandziuka widziana w tej konstelacji nabiera jeszcze większego sensu i celu.

Swoją pracę autor podzielił na siedem istotnych części. Po wstępie, w pierwszym paragrafie ukazał wkład zakonów i zgromadzeń zakonnych w szerzeniu czci Maryi we Wrocławiu. W drugim paragrafie omówił kościoły, kaplice i ołtarze dedykowane NMP we Wrocławiu. Następnie zajął się wrocławską ikonografią Maryjną. Potem omówił jeszcze łaskami słynące wizerunki Maryjne we Wrocławiu i inne przejawy kultu Maryjnego we Wrocławiu. W końcu całość wywodów streścił w języku niemieckim i włoskim.

We wstępie Autor przedstawił materiały, na których oparł swoje opracowanie. Znalazły się więc wśród nich m.in. publikacje znanego historyka polskiego, ks. biskupa prof. dra hab. Wincentego Urbana: *Obraz Matki Boskiej Mariampolskiej we Wrocławiu* wyd. we Wrocławiu w 1981 roku i *Szkice z dziejów archidiecezji łwowskiej i jej duszpasterstwa* wyd. w Rzymie w 1984 roku. Inne publikacje wykorzystane